اقوال علمای شیعه در بحث غنا:

مرحوم سید مجاهد فرزند صاحب ریاض می نویسد:

«منهل لا اشکال و لا خلاف و لا شبهة فی ان الغناء یحرم اذا اشتمل علی محرم کاللعب بآلات اللهو کالعیدان و دخول الرجال و التکلم بالباطل و هل یحرم اذا خلا عن ذلک او لا ذهب المحدث الکاشانی الی الثانی و ادعی ان الغناء لیس بنفسه حراما و یظهر من الفاضل الخراسانی فی الکفایة المیل الیه و هو ضعیف جدا بل المعتمد هو الاول کما ذهب الیه المعظم منهم الصدوق فی المقنع و المفید و الشیخ فی الخلاف و الحلبی و الدیلمی و الحلی و المحقق فی الشرائع و المختصر المنافع و العلامة فی الارشاد و التحریر و قواعد و الشهیدان فی اللمعة و الدروس و المسالک و الروضة و المحقق الثانی فی جامع المقاصد و الفاضل الهندی فی الکشف و والدی دام ظله العالی فی الریاض و غیرهم و لهم علی ذلک وجوه الاول دعوی الاجماع علیه فی صریح الخلاف و الکشف و ظاهر المسالک و مجمع الفائدة و یعضدها الشهرة العظیمة القریبة من الاجماع بل لا یبعد ادعائه فانی ما وجدت احدا من المتقدمین و لا من المتاخرین الا و هو قائل بحرمة الغناء و انما تجری علی المخالفة صریحا من اشرنا الیه لضعف بصیرته فی الفن و بالجملة خلافه شاذ لا یلتفت الیه.»[1]

توضیح:

۱. بی اشکال اگر غنا مشتمل بر حرام باشد مثل اینکه آلات لهو و لعب در آن باشد یا مرد و زن با هم باشند یا مضمون باطل داشته باشد، حرام است.

۲. امّا اگر این امور نباشد، آیا غنا حرام است؟

۳. فیض کاشانی می گوید غنا حرام نیست، مرحوم سبزواری در کفایه الاحکام بر همین قول گرایش یافته است.

۴. ولی این قول باطل است و در مقابل اعاظمی هستند.

۵. دلیل حرمت اولاً: اجماعی است که به صراحت خلاف (شیخ طوسی) و کشف اللثام (فاضل هندی) ادعا شده است و ظاهراً شهید ثانی در مسالک و محقق اردبیلی در مجمع الفائده آن را ادعا کرده اند.

---

۱. حائری، سید محمد مجاهد طباطبایی، کتاب المناهل، کتاب المناهل؛ ص۲۵۶

@seyedhasankhomei

۶. ثانیاً: شهرت عظیم نزدیک به اجماع است.

۷. بلکه بعید است که اجماع باشد چراکه من در میان متقدمین و متاخرین کسی را مخالف نیافته ام.

ما می گوئیم:

چنانکه خواندیم قریب به اتفاق علمای شیعه، قائل به حرمت شده اند، مرحوم نراقی به اقوال بسیاری اشاره کرده است:

«إنّما الکلام فی أنّه هل هو حرام مطلقاً من غیر استثناء فرد منه، أو یحرم فی الجملة؟ یعنی: أنّه یحرم بعض أفراده، إمّا لاستثناء بعض آخر بدلیل، أو لاختصاص تحریم الغناء ببعض أفراده.

و المستفاد من کلام الشیخ فی الاستبصار: الثانی، حیث قال بعد نقل أخبار حرمة الغناء و کسب المغنیّة-: الوجه فی هذه الأخبار الرخصة فیمن لا تتکلّم بالأباطیل، و لا تلعب بالملاهی و العیدان و أشباهها، و لا بالقصب و غیره، بل کانت ممّن تزفّ العروس و تتکلّم عندها بإنشاء الشعر و القول البعید عن الفحش و الأباطیل، و أمّا ما عدا هؤلاء ممّن یتغنین بسائر أنواع الملاهی فلا یجوز علی حال، سواء کان فی العرائس أو غیرها. انتهی.

و هو ظاهر الکلینی، حیث ذکر کثیراً من أخبار الغناء فی أبواب الأشربة؛ لاشتماله علی الملاهی و شرب المسکر.

و یظهر من کلام صاحب الکفایة أیضاً أنّ صاحب الکافی لا یحرّم الغناء فی القرآن.

و هو أیضاً محتمل الصدوق کما یظهر من تفسیره للمرسلة الآتیة بل والده فی الرسالة، حیث عبّر فیها بما عبّر فی الرضوی الآتی.

بل ذکر صاحب الکفایة فی کتاب التجارة بعد نقل کلام عن الشیخ أبی علی الطبرسی فی مجمع البیان-: أنّ هذا یدلّ علی أنّ تحسین الصوت بالقرآن و التغنّی به مستحبّ عنده، و أنّ خلاف ذلک لم یکن معروفاً عند القدماء.

ثم قال صاحب الکفایة: و کلام السیّد المرتضی فی الغرر و الدرر لا یخلو عن إشعار واضح بذلک.

أقول: و یشعر به کلام الفاضل فی المنتهی أیضاً، حیث یذکر فی أثناء ذکر المسألة عبارة الإستبصار المتقدّمة الظاهرة فی التخصیص شاهداً لحکمه بحرمة الغناء .

و کذا هو المستفاد من کلام طائفة من متأخّری أصحابنا، منهم: المحقّق الأردبیلی (رحمه اللّه) حیث

@seyedhasankhomei

جعل فی باب الشهادات من شرح الإرشاد الاجتناب عن الغناء فی مراثی الحسین أحوط.*

و منهم: صاحب الکفایة، حیث قال فی کتاب التجارة: و فی عدّة من الأخبار الدالّة علی حرمة الغناء إشعار بکونه لهواً باطلًا، و صدق ذلک فی القرآن و الدعوات و الأذکار المقروءة بالأصوات الطیّبة المذکّرة للآخرة المهیّجة للأشواق إلی العالم الأعلی محلّ تأمّل.

إلی أن قال: فإذن لا ریب فی تحریم الغناء علی سبیل اللهو و الاقتران بالملاهی و نحوها، ثم إن ثبت إجماع فی غیره کان متّبعاً، و إلّا بقی حکمه علی أصل الإباحة.

و قال فی کتاب الشهادات: و استثنی بعضهم مراثی الحسین إلی أن قال: و هو غیر بعید.

و منهم: صاحب الوافی، قال فی باب ترتیل القرآن: و لعلّه کان نحواً من التغنّی مذموماً فی شرعنا.

و قال فی باب کسب المغنّیة و شرائها: لا بأس بسماع التغنّی بالأشعار المتضمّنة ذکر الجنّة و النار، و التشویق إلی دار القرار، و وصف نِعم اللّه الملک الجبّار، و ذکر العبادات، و الترغیب فی الخیرات و الزهد فی الفانیات، و نحو ذلک.

و قال فی المفاتیح ما ملخّصه: و الذی یظهر لی من مجموع الأخبار الواردة فی الغناء و یقتضیه التوفیق بینها اختصاص حرمته و حرمة ما یتعلّق به بما کان علی النحو المتعارف فی زمن بنی أُمیّة، من دخول الرجال علیهنّ و استماعهم لقولهن، و تکلّمهنّ بالأباطیل و لعبهنّ بالملاهی؛ و بالجملة: ما اشتمل علی فعل محرّم، دون ما سوی ذلک. انتهی.

و المشهور بین المتأخّرین کما فی الکفایة الأول.»[1]

توضیح:

۱. فی الجمله غنا حرام است.

۲. آیا مطلقا حرام است یا بعض افراد آن حرام است؟ در صورت دوم حلیت برخی از افراد، آیا به سبب دلیلی است که آنها را حلال کرده است و یا از ابتدا حرمت به بعض افراد غنا تعلق گرفته است. (دلیل تحریم از ابتدا فقط برخی از افراد را تحریم کرده است)

۱. نراقی، مولی احمد بن محمد مهدی، مستند الشیعة فی أحکام الشریعة، ج۱۸، ص۱۸۴.

@seyedhasankhomei

۳. شیخ طوسی، کلینی (که غنا را به سبب اشتمال بر ملاهی و شرب مسکر حرام می‌داند) محتمل صدوق، ظاهر شیخ طبرسی، ظاهر سید مرتضی، علامه در منتهی، محقق اردبیلی، سبزواری، فیض کاشانی، بعض افراد غنا را حرام می‌دانند.

۴. مشهور بین متأخرین، مطلقا غنا را حرام می دانند.

ما می گوییم: برای درک بهتر اقوال بزرگان شیعه، مناسب است به سخن ایشان مراجعه کنیم:

الفقه – فقه الرضا:

«و اعلم أن الغناء مما قد وعد الله علیه النار فی قوله وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یَشْتَرِی لَهْوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ بِغَیْرِ عِلْمٍ وَ یَتَّخِذَها هُزُواً أُولئِکَ لَهُمْ عَذابٌ مُهِینٌ.»[۱]

المقنع (للشیخ الصدوق):

«و إیّاک و الغناء، فإنّ الله توعّد علیه النّار. و الصّادق– علیه السلام– یقول: شرّ الأصوات الغناء.

و قال الله وَ اجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ و هو الغناء.

و قال وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یَشْتَرِی لَهْوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ بِغَیْرِ عِلْمٍ وَ یَتَّخِذَها هُزُواً أُولئِکَ لَهُمْ عَذابٌ مُهِینٌ و لهو الحدیث فی التفسیر هو الغناء.»[۲]

من لا یحضره الفقیه:

«وَ سَأَلَ رَجُلٌ عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ ع– عَنْ شِرَاءِ جَارِیَةٍ لَهَا صَوْتٌ فَقَالَ مَا عَلَیْکَ لَوِ اشْتَرَیْتَهَا فَـذَکَّرَتْکَ الْجَنَّةَ، یَعْنِی بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ وَ الزُّهْدِ وَ الْفَضَائِلِ الَّتِی لَیْسَتْ بِغِنَاءٍ فَأَمَّا الْغِنَاءُ فَمَحْظُورٌ.»[۳]

من لا یحضره الفقیه:

«وَ الْغِنَاءُ مِمَّا أَوْعَدَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَیْهِ النَّارَ وَ هُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَـلَّ وَ مِـنَ النّـاسِ مَـنْ یَشْـتَرِی لَهْـوَ الْحَدِیثِ لِیُضِلَّ عَنْ سَبِیلِ اللّهِ بِغَیْرِ عِلْمٍ وَ یَتَّخِذَها هُزُواً أُولئِکَ لَهُمْ عَذابٌ مُهِینٌ.»[۴]

---

۱. منسوب به امام رضا، علی بن موسی علیهما السلام، الفقه – فقه الرضا، ص۲۸۱.

۲. قمّی، صدوق، محمّد بن علی بن بابویه، المقنع (للشیخ الصدوق)، ص۴۵۵.

۳. قمّی، صدوق، محمّد بن علی بن بابویه، من لا یحضره الفقیه، ج۴، ص ۶۰.

۴. قمّی، صدوق، محمّد بن علی بن بابویه، من لا یحضره الفقیه، ج۴، ص۵۸.

@seyedhasankhomei

الکافی فی الفقه:

«یحرم آلات الملاهی کالعود و الطنبور و الطبل و المزمار و أمثال ذلک، و أعمالها للإطراب بها، و الغناء کله.»[1]

۱. حلبی، ابو الصلاح، تقی الدین بن نجم الدین، الکافی فی الفقه، ص ۲۸۱.

@seyedhasankhomei